

FEJÉRMEGYEI NAPLO

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.
Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
Szent István-tér 1.
Egyes szám: 4 fillér.
Hirdetés díjszabás szerint.

Elfizetési árak:		Helyben:		Vidéken:	
1 óra	1 K.	1 óra	1:50 K.	1 óra	1:50 K.
3 óra	3 K.	3 óra	4:50 K.	3 óra	4:50 K.
6 óra	6 K.	6 óra	9— K.	6 óra	9— K.
12 óra	12 K.	12 óra	18— K.	12 óra	18— K.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

Huszonkét korona 50 fillérrel már jegyezhetünk egy száz koronás 6%-os hadikötvényt, négyszáztizenöt koronával pedig 2000 korona névértékű törlesztéses hadikötvényt, a vételár többi részét minden számottevő pénzügyi intézet olcsó kamat mellett előlegezi nekünk.

Békét akarunk?

A hadikölcsönjegyzések lezárásának néhány nappal való elhalasztása lehetővé tette, hogy azok, akik eddigelé a jegyzésektől indokolatlanul távol tartották magukat, mulasztásukat pótolhassák és eleget tessenek kötelességüknek, mellyel önmaguknak és hazájukkal szemben tartoznak. Mert sajnos igen sokan vannak közöttük olyanok, kik a változó körülmények hatása alatt akarataknak nem tudnak érvényt szerzeni és a sok fontolgatás közben a kinálkozó kedvező alkalmat elszalasztják.

Ezek azok a gyenge, félnék emberek, akik inkább hallgatnak néhány rosszakarutú pszichizista fecsegésére, a helyett hogy elhatározásait a tények és a szemük előtt végbemenő események szerint irányítanák. Hogy valaki a mai viszonyok között ne hadikölcsönbe tektesse be minden fős pénzét, jóllehet meglehetően — csak rosszakarutból, tudatlanságból vagy minden alapot nélkülöző kicsinyes félelemből történhetik.

Hiszen láthatjuk, hogy harctéri helyzetünk a legnagyobb reményekre jogosít, miután a csapásokat, melyeket ellenségeink a végsőkig megfeszített erővel intéznek ellenünk, dicső hadaink egymásután elhárítják. E körülmény már egymagában is a győzelmet jelenti ránk nézve, mert a mi célunk nem a hódítás, hanem csupán az, hogy létünket, nemzeti fennmaradásunkat megvédelmezzük.

De ezenkívül azt is tudhatjuk mindenki, hogy a hadikölcsönjegyzés a legjobb, legbiztosabb tőkebefektetés. A leghitelképesebb adós, az állam olyan kamatozást nyújt a kölcsönadót pénzre, aminőt reális alapokon ma sehol senki nem biztosíthat vagyónának.

Világos tehát, hogy a tar-

tózkodásra semmi ok sincsen. Ezért használja fel az alkalmat a hátralevő néhány nap alatt a jegyzésre mindenki, aki

hazája sorsát és a maga anyagi boldogulását szívén viseli. Ne habozzunk soká, hanem gyorsan cselekedjünk!

Megjegyzések a Phoebus-perhez.*)

A Phoebus anneleszek egy érdekes lappal gazdagodtak. Ez újabb méltóan sorakozik a többi mellé. Nem szebb, nem jobb, nem kellemesebb a többinél. Ez sem más, mint a többi. A nőta most is a régi. A Phoebus egy sakkhuzása sikerült, a refrain most is a régi: város és közönség fizess.

Már pedig a város ez által önmagát teljes mértékben, a fogyasztókat pedig elég jelentékeny részben ettől a zaklatástól megkímélhette volna. Meg nem boosátható könnyelműség, meg nem boosátható közöny volt az érdekelteket egy kölséges per bizonytalan esélyeinek kitenni. A mint a Phoebus részéről az 50 százalékos áramdíj emelés igen erőszakos, jogtalan kísérlet, ép úgy bűn volt a 25 százalékos múltévnyi áramdíj többletet el nem fogadni. Nem vagyunk ugyan barátai a sok bizottsági tárgyalásnak, nem esküszünk a bizottsági határozatok csalhatatlanságára, de a jelen esetben — egy kiküldött szakbizottság véleményének, mely a kérdést minden oldalról alaposan megtárgyalta — döntő faktornak kellett volna lennie és attól a törv. bizottság határozatának eltérnie nem lett volna szabad. Sajnos, a város vezetősége nem lépett fel elég sulyal arra, hogy a szakbizottság határozatának érvényt szerezzen.

A lefolyt pörre vonatkozólag, van egy pár személyi és pár tárgyi észrevételünk.

Nem szívesen nyulunk az előzőhöz. Nem akarunk semmi-

* E cikk írója a Phoebus-ügyben már többször megszólalt a nagy nyilvánosság előtt a Fejérmegyei Napló útján s mint szakértőnek írása minden alkalommal szűrt és tekintélyt adott a fontos kérdésben. A Fejérmegyei Napló mint eddig, ugy most is készséggel ad helyet neki, már azért is, hogy a különböző véleményeket, felfogásokat gündenki láthassa, tanulmányozhassa. Az egész Phoebus-per pedig annyira fontos a közönségre nézve, hogy a közérdek feltétlenül megköveteli az illetékesnek napvilágra való jövetelét.

E szempontból fogjunk az ezúttal következő cikket is közzé. Így holnap egyik vezető városi bizottsági tagunk cikke fog megjelenni.

féle ellentéteket felidézni, nem akarjuk bárki érzékenységét megsérteni, de a multak tapasztalatai feljogosítanak, sőt kötelességünké teszi mindazt elmondani, a mivel a közérdeknek szolgálatot tehetünk.

A város ritkán szerencsés a személyi kérdések intézésénél. Nem ritkán külső befolyásoknak enged ebben. Ezzel szemben a Phoebus rendkívül ügyes érdekei képviselőjének megválasztásánál, és sok esetben el tudja embereit helyezni oda, a hol érdekei kockáztatva vannak. A mellett a város vezetősége nem okul, nem tanul, a közelmúlt eseményeiből nem vonja le a konzekvenciákat és szerencsétlen véletlen majdnem úgy állítja össze érdekképviseletét, hogy az a Phoebus ügyében megfogadja.

Síessünk ugyan bejelenteni, hogy a város érdekképviseelői a vállalattal szemben minden körülmények között hátrányban vannak egyforma szaktudás és egyéb kvalifikációk esetén is; a társaság emberei annak érdekét sokkal közvetlenebbül érzik és anyagilag is érdekelve lévén azt nagyobb energiával és nagyobb kitartással képviselik. Természetes következménye itt is, hogy a közérdekkel szemben a magánérdek diadalmas kodik.

De sok egyéb oka is van, a miért a közönség körében a pör kimenetele nagyfokú meglepetést okozott. Még élénk emlékezetben van, a Phoebusnak — az egyik helybeli kereskedő ellen a budapesti járásbíróág-nál indított per vitele és lefolyása, a hol a vállalat mindkét ügyvédben a saját embereit szerepeltette és azt oly rendkívül ügyességgel irányította, hogy nem lehetett kétséges a kimenetele.

Nincsen ugyan analogia a két eset között, a Phoebus eljárására és ügyeskedésre azonban rendkívül jellemző.

Meglepő az is, hogy a város érdekei képviselőjét éppen arra

az egyénre birta, a ki a közel multban villanyügyben a város érdekeit figyelmen kívül hagyva szakvéleményt nyújtott be és egy olyan szerződés tervezet kidolgozásában működött közre, a mely a közérdeknek egyáltalán nem felelt meg. A kinek egyéni meggyőződése és felfogása a vállalat érdekeinek kedvez. (Lásd a belügyminiszterium villanyosztályának leiratát.)

A város eljárása hasonlít ahhoz a bizonyos mostoha apa eljárásához, a ki már egyszer gyermekét majdnem agyon gyógyította; miért mikor gyermeke újra beteg lesz, újból agyon szeretné gyógyítani, s ezért újból ama jól bevált orvosához fordul.

Számolva a Phoebus jogos érzékenységgel — a város részéről a leghelyesebb eljárás lett volna képviselővel egy az eddigi tárgyalásokban semmiképen sem exponált szakértőt megbízni.

És ilyen körülmények között nem csoda, hogy az ítélet a közönség körében nem kelt megnyugvást. A külső körülmények, a melyek eddig nyilvánosságra jutottak, a per viteleiben nem egy hibát valának.

Véteknél azonban a köteles tárgyilagosság ellen, ha nem emelnék ki azt is, hogy valószínűleg tartjuk, hogy minden más szakértő is vagy hasonló vagy közel hasonló véleményt adott volna.

Abszolút igazság még technikai kérdésben sem lévén, a szakértő egyéni felfogása, tapasztalatai, érzelme, izlése elég bő teret ad a vélemények nagyobbfokú eltérésének. A kérdést több oldalról lehet megvilágítani. Hogy történt ez a jelen esetben? Általánosságban mozgott csak a szakvélemény, vagy vonatkozott erre a speciális esetre? Meghatározottak-e azok az okok, melyek egy villanytelep háborús okozta több kiadása egész általánosságban, vagy részletesen kimutatták-e mennyi a fehérvári telepé?

Bemutatta-e a vállalat igazgató-sága a háború előtti és háborús zárszámadásait és bizonyítékait, és ellenőrizték-e azt pontról-pontra? Milyen mértékben vették tekintetbe a fenntartási költségek csökkenését, az újabb beruházások elmaradását és továbbá megemlítették, hogy a személyzeti költségek sem emelkedhetnek lényegesen, egyrés-

mert ma kevesebb alkalmazottja van, másrészt mert annál egy jelentékeny része katonai, a kiket az állam parancsnokság bocsát rendelkezésére. Figyelemmel voltak-e erre a körülményre is?

Bebizonyították-e a szakértők, hogy nem a vállalat egy a háborús konjunktúrákat kihasználó akaró kísérlete ez, hanem a létfenntartást dikáló kötelességszerű cselekedetéről, amely lényegében megokolta teszi,

hogy akkor, a mikor egy hivataloszerű hasznos ténykedésről van szó, amellyel a vállalat a közbizságnak a háború alatt is igen jó szolgálatot tesz, hogy ez üzleti tevékenységre — rá ne fizessen.

Számos kérdés ez, amelyet ha nyíltanosságra kerülnének, köznyilvánosságot okozhatnának. Eredetileg csak a várost tanácsnak az illetet megfellebbezésére vonatkozó határozata elé.

kevés gyermek munkásnak. Ehhez járul a mostani rettenetes drágaság, melyet szintén sokszorozva érez az, akiknek több gyermeke van.

Már pedig a nagycsalád munkás nemcsak hogy kevesebb pénzt fordíthat a lakásra, dacára annak, hogy neki nagyobb lakásra van szüksége, hanem a sokgyerekes munkás ugyanazon pénzzel sem kap olyan jó lakást, mint a gyermektelen munkás. Minél több gyermeke van a bérlőnek, annál nagyobb a bérbeadónak fizikója, annál gyakrabban lesz fizetékfeletlen a bérló, annál gyakoribb lesz a lakásváltoztatás, s az egyaránt hátrányos a bérlóre és a bérbeadóra.

A sok gyermekkel bíró munkással szemben a lakás kiadás nemcsak azért jár nagyobbbrizikóval, mert az gyakrabban lesz fizetékfeletlen, hanem természetes, hogy a sokgyerekes lakó jobban routja a lakást, mint a gyermektelen. Aki sokgyerekes munkásnak ad lakást bérbe, annak a lakás fentartásáról nagyobb mértékben kell gondoskodnia, mint aki csak gyermektelennek ad bérbe. Innen van az, hogy a sokgyerekes család rendszeren csak aránytalanul, magasabb bérösszegért kap jó lakást míg ellenben a gyermektelenség nagyon ajánlólevel arra, hogy valaki olcsóbb bérért is kapjon lakást. És így minden egyes gyermekkel, melyet a családnak a háznál nevel, lakás-pénzenek vevőreje csökken. A sokgyerekes család tehát, melynek legközelebbi tére, világosságra, levegőre és napra van szüksége, a lakáskérdésben nemcsak hogy kedvezményben nem részesül, hátrányosan van.

Ennek következménye, hogy a gyermekszületés általában, a több gyermekszületés pedig pláne hányadban van. Ha már most figyelembe vesszük a lakáskérdés nehézségeit és azt a tragikumot, melyet a gyermekszületek csökkenése egy lépésre jelent, világossá lesz, hogy itt valamit tenni kell. A mostani világháború elementáris erővel bebizonyította, hogy a természetes néperő a legnagyobb természetű kincs és azért azt a jövőben másképp kell gondoznunk és apolnunk, mint eddig. A jövő nemzedékek egészséges fejlődése nemcsak az egyes családok magánügye, hanem a legfőbb közérdek.

A gyermekszaporítás utáni vágy sohasem lesz általánosság, hacsak azt nem látja a nép, hogy az állam és a társadalom öntudatára ébredt annak, hogy mi az ő kötelességük a gyermekkel és a sokgyerekes szülővel szemben. Az az állam fenmaradására annyira fontos kérdést, hogy miképp juthat egy sokgyerekes olyan család, mely pusztán munkabérből él, egészséges és biztos lakáshoz, a mai magánjogunk alapján megoldani nem lehet.

Itt az államnak kell beavatkozni; a sokgyerekes család igényét a segítségre közjogi alapon kell megoldani. A legelőrvezetőbb utat itt az önszervezése állami támogatással kényszerbiztosítás által. Ez az eszköz ép oly hatásos lehet a sokgyerekes család szükségének enyhítésénél, mint ahogy hatásos az már most is a betegség, baleset-rokkantság, aggkor elleni biztosításnál.

Állami biztosítás utján ke

A lakáskérdés megoldása.

A lakásmizéria Székesfehérvárnak is égető baja.

Az új kormány átmeneti mivoltát teremtő akar felállítani s annak feladata lesz már most megtenni mindazokat az intézkedéseket, a melyekre a béke megkötése után beálló viszonyok közt szükségünk lesz, hogy azok ne találjanak bennünket készületlenül. E kérdések közé tartozik első sorban a lakáskérdés megoldása, mely a legkritikusabb helyzetbe fog jutni a béke helyreállításával.

A kislakások már a háború előtt szűkek voltak; már pedig a háború után még többen fogják keresni a kis lakásokat, mindazok, kiket a háború anyagilag rosszabb helyzetbe hozott. Az a veszély fenyeget bennünket, hogy a béke beálltával a kislakás kérdés ép oly készületlenül talál bennünket, mint a hogy

az élelmiszer kérdése talált bennünket a háború kitörésekor.

De ha már mindenki érzi is a lakásnévesség hatását, legjobban mégis azok a családok érzik, ahol sok a gyermek.

A lakáskérdésben az a baj, hogy a proletariátus lakáskérdése tulajdonképp bérkérdés. A vagyontalannak a jövedelmét kizárólag a munkabér képezi; ha nincs munkabér, nincs lakása sem; a munkaszerződés is automatikusan érezteti hatását; a munkaadó nem kérdezi, nem is kérdezhethet, hogy egyes munkásnak mekkora a családja; egyetlen munkáért egyetlen bért fizet. Már pedig a nagy családok munkásnak sokkal többre van szüksége, hogy megélhessen és lakást kapjon, mint a nőtlen vagy

Aki 100 koronát jegyez, egy puskát, aki 1000 koronát jegyez, egy géppuskát, aki 10,000 jegyez, egy ágyút ad államnak. Valamennyien pedig megteremtik a győzelmet és a békét.

TÁRCA.

A fényérző elem csodái.

Írta: Hajós József.

I.

Tudományos folyóiratok legújabb számai közlik, hogy Hannach berlini fizikusnak a legutóbbi időben sikerült a szelényelem fény iránti érzékenységét annyira fokozni, hogy a radiokontaktus már akkor működni kezd; ha a szelencellától 10 méter távolban gyufát gyújtanak. A feltaláló az ez alapon szerkesztett készüléket „villamos szemnek” nevezte.

A szelén valóban úgy örködik, mintha emberi őrszem volna. Észrevesz rögtön minden fényhatást, ezért használható pl. tűjelzőnek, mert a keletkező tűz első szikráitól már megkódik. A szelén egyuttal a legmegbízhatóbb és csalahatalan ór. Álljon itt például egy gyakorlati eset. Valamely bankban vagy ékszerüzletben nagy értékeket tartanak éjjel is. A bejáratok és az ablakok fénymentesen el vannak zárva, de az összes bejáratokat villamos biztosítók őrzik. Egyes betörőnek mégis sikerül a padozaton vagy a mennyezeten át éjjel a kincses kamrába hatolni. Mivel teljesen sötét helyiségbe került, világosságról kell gondoskodnia.

azonban mihelyt gyufát gyújt, vagy kinyitja a tolvajlámpa fedelet, megrettenve hallja, hogy a riadó csengők fellármázzák a házat.

Ez ugy történt, hogy a gyufa meggyújtásakor, vagy a lámpa meggyújtásakor fény érte a kincses teremben elhelyezett szelencellát, s az működésbe hozta a csengők kapcsolóját, mert az áramkörbe helyezett szelén ellenállását a világosság hirtelen megsokszorozta. Így a betörőt a tudomány legújabb vívmánya foglyul ejti.

Lássuk már most, mi az a fényérző elem, mi a szelén?

A szelénelemet éppen 100 évvel ezelőtt fedezte fel Berzelius kiváló svéd vegyertudós a gripsholmi kénsvágyár ólomkamrájának iszapjában. Eleinte jelentéktelen szerepe volt a vegyi elemek közt, mert nem fedezték fel sajátos fényérzőképességét. Azonban 1873-ban May és Villanghy észrevették, hogy ez a szürke kristályos elem rendkívül érzékeny a fény iránt. Ez annál inkább feltűnő volt, mert fény iránti érzékenységet addig csak szerves testekben és az ezüstnek néhány szerves vegyületében állapították meg. Később kiderült, hogy a szelény fényérzőképessége teljesen különleges. Ugyanis míg a növények s az állatok mozgásokkal, a vegyületek bomlásokkal felelnek a fényhatásokra, addig a szelén a fényhatásra külsőleg változatlan marad, de hirtelen meg-

változik az elektromos vezetőképesége. A szelén rendszer állapotában rosszul vezeti a villamosságot, de megvilágítás hirtelen jó vezetővé válik.

Siemens Werner sokat foglalkozott e felfedezéssel; lángelméje megsejtette, hogy a szelén fényerősségmérőt (fotometer) lehet szerkeszteni azon az alapon, hogy a szelén mennyi és mily erős áramot bocsát át a megvilágítás előtt és után. Bár az erre irányuló törekvései megniúsultak a szelén egyetlen tulajdonságai miatt, mégis a szelén más technikai feladatok megoldását meglepő kivitelben tette lehetővé. Így pl. Korn német tanár a villamos fényképtáviratát a szelén által oldotta meg.

A szelén sajátosságai a földünkön két fajta, a szelén és a tellur-nak nevezett és már régebben ismert elemnek sajátosságaihoz sokban hasonlít, ezért az 1817. évben felfedezett szelént a holdról nevezték el. A hold görög neve: szeléné.

A modern fizika terén egyik legfontosabb feladat: a hullámok két fajta, a fény és az elektromos rezgések közt, ép áthidalása. Bár az eddig ismert leghosszabb fényhullámok és a legrövidebb elektromos rezgések közt nagy a különbség, mégis elég valószínű, hogy az elektromos és a fényhullámok hasonló jelenségek, az éter merőleges rezgésűek. Bár a két jelenség közt közvetlen átmenetet eddig

megfigyelni nem sikerült, mégis ismerünk oly folyamatokat, melyek a két hullámfajta összefüggését mutatják.

Már a nagy német fizikus, Heinrich észrevette, hogy a fény az elektromos szikrakísülésekre kedvezően hat. Becquerel pedig megfigyelte, hogy két ugyanazon anyagból készült villamos sarok között, ha azok villamosságot vezető folyadékba merülnek, áram halad át, midőn az egyik sarkot megvilágítják.

Mindzeknél fontosabb az a tény, hogy a szelényelemben ismerünk olyan testet, mely képes a fényrezgéseket közvetlenül elektromos rezgésekké átalakítani. A múlt század hetvenes éveinek elején May, a valenciai kábelgyár vezetője egy szeléndarabot villamos áramkörbe kapcsolt, hogy az elem ellenállást megmérje. Ezt az ellenállást nagyon magasnak találta; mikor azonban a szelénre erős lámpafény esett, az árammérő az ellenállás erős csökkenését mutatta. Ezzel kitudt, hogy a szelén érzékeny a fény iránt, sőt az elektromos ellenállása a mindenkori megvilágításától függ. A szelén tehát alkalmas eszköz ahhoz, hogy elektromos kapcsolásokat fényhatásokkal idézzük elő.

A szelén fényérzőképességét mindinkább fokozták s ma már csodálatosnak látszó technikai vívmányok készítéséhez alkalmazták.

megsegíteni a vagyontalan egyént, hogy gyermekeinek szaporodásával mindig nagyobb összeget fordíthasson lakbérre. Állami kény szerelkésbiztosítást kell szervezni, mely minden vagyontalan munkásnak 14 éven aluli negyedik gyermeke után bizonyos járadékot biztosít, mely a további gyermekek számával növekedik. A munkás és a magántisztviselő akkor mi kor még bőséges keresete van, a családi terhei pedig még kisebbek, biztosítsa magát arra az időre, mikor a családi terhek már nem emelkedik, sőt talán süllyed.

Áhelyett, hogy mint sokan akarják, a negyedik gyermek születésénél, egyszerűségekre premissumot adjunk, legyen inkább biztosítva egy járadék, mely ha-

vonkint kijár és növeli a munkás jövedelmét gyermekeinek szaporodásával mindaddig, míg a gyermek maga is kereset már valamit. Hisz épen ez a legnagyobb baj a munkáséletben, hogy nincs neki biztosítva jövedelmének folytonos emelkedése. — sőt a legtöbb munkásnak 40 éves kora után a jövedelme inkább apad, tehát előbb kisebbedik a jövedelme, mintsem gyermekei már akkorak lennének, hogy maguk is keresetnek valamit.

A törvényes lakásbiztosítás kiegyenlítően ezt a bajt, amennyiben a fiatalabb években nem csak a hozzájárulás alakjában csökkentenék egy kissé a jövedelmet, ellenben növelnék azt akkor, ha háromnál több gyermeke van.

HIREK.

— **Katonai kitüntetések.** Karner János 18. huszárezredbeli százados a 3. osztályú katonai díszkeresztet kapta. Kapál Gyula 89. gyalogezredbeli tartalékos főhadnagyot a legfőbb díszkeresztelést tüntették ki.

— **Leánygimnázium Székesfehérvárott.** A Fejérmegyei Napló többször foglalkozott már a városi felsőbb leányiskola átszervezésével. Szakiróink tollából több cikket közölt s azok egyöntudóan a gimnáziummal való átszervezés mellett foglaltak állást. E felhívás döntött az intézet tanári karának értekezletén is. A városi tanács kedden tartott ülésén szintén a gimnázium mellett döntött s mint egyhangú határozatot fogja a legközelebbi közgyűlés elé terjeszteni. Mint értesülünk, a közgyűlés szintén a gimnázium mellett fog egyhangúlag dönteni. A fontos kérdést a szakértők minden oldalról oly alaposan megtárgyalták, hogy helytelen dolog lenne a legcsekélyebb akadékoskodás is. A leánygimnázium ötödik osztálya szeptemberben már megnyílik. A kiadási többletet, mely az átszervezésből származik, a tandíjemeléssel fogják fedezni.

— **Megnyílt a zöldségüzlet.** A Bathány-uralalom zöldségüzlete ma szerdán nyitott meg a régi városi boltban a Károly király terein mint igyelemben helyiségben. Az uralom egyidejűleg megkezdte a piaci bódék építését. Ha azok elkészülnek, akkor azonban történik az elárulás. A város polgármestere a zöldség felé maximumi árait hivatalosan megállapítja.

— **Halálozás.** Vinczay József dv. kocsiakos. életének 21 ik évében elhunyt. Temetése szerdán délután fél 7 órakor lesz a Lovótelek 12. b. számú gyászházban a sóstói temetőbe.

— **Olcsóbb lesz a bór?** Bőripari szakörök legközelebbre két új rendelet megjelenését várják. Az egyik az eddig szabadon volt bőrfajták lefoglalására és ármaximálására vonatkozik. A két rendelet állítólag előkészítője lesz az árak fokozatos leszállításának. Az első rendelet nemcsak a talpbőr, de a felsőbőr árát is lejjebb kalkulálja. Mikor néhány hónappal ezelőtt Bécsben az érdekeltség bevonásával tartott ülésen elhatározták, hogy a talpbőrárat kilogrammonként fél koronával leszállítják, a gyárosok felzudultak ez ellen és azt hangoztatták, hogy ők sem kérsnek többet, mint a felsőbőrgyárosok. Ez kész tette a hadügyi kormányt arra, hogy a felsőbőrök tekintetében is pontos gyártási számítást készítessen, aminek következménye az lett, hogy most már a felsőbőrök árát is le fogják szállítani. Ha valóban így van, a közönség természetesen szívesen köszöni a rendeleteket.

— **A hadiárvaoknak.** A magyarálati a hadiárva részére újból 6 koronát adományoztak. E község a nemes célra állandóan gyűjt s szíven viselik a háború legújottabbjainak sorsát, jövőjét.

— **Elesett katonák hagyatékai.** A harctérben elesett és a háború tartamán bárhol elhunyt katonák hagyatékai ingóságainak (ruha, óra, pénz, stb.) kezelésére a közös hadügyminiszterium a mögöttes országgrészek katonai parancsnokságainál külön hagyatékai osztályt rendezett be. Az elesett és meghalt katonák ingóságai a jövőben csakis ide küldetnek, ezek miatt tehát a jövőben ahhoz a kiegészítő katonai parancsnokságokhoz kell fordulni, amelyekhez az elhunyt vagy elesett katona tartozott.

— **Nagy visszavándorlás.** A jelekből ítélve, a háború befejeztével igen nagy visszavándorlás fog megindulni Európába. Több mint egy millió ember jelentkeztetett idáig a hajózási társaságok amerikai ügynökségeinél s körülbelül ötödresze ezeknek Magyarországra tér vissza.

— **Honvédeink árváinak.** Proszta Emilia cimbalomtanítónő tanítványai házi hangverseny rendeztek s az a 17 hónapig gyalogezred árvái és özvegyei részére 30 K. eredményezett. Az összeget a Hadszolgálat ily című alapjára áttalattuk.

— **97.972 hadiárva Magyarországon.** Az árvaszékek beszámolóit a hadiárva létszáma március 31-iki létszámáról s ezeket az adatokat az Országos Hadigondozó Hivatal feldolgozta. Az eredményről a következő részleteket közlik: A hadiárva létszáma március 31 én 97.972 volt, még pedig vármegyei törvényhatóságokban 82.797, törvényhatósági városokban 7386, rendezett tanácsú városokban 7302. A hadiárva elhelyezése a következőképpen oszlik meg: édesanyjánál volt 92.307 (94.22 százalék), kirendelt gyámjánál volt 2116 (2.16 százalék), egyéb hozzátartozójánál 2153 (2.19 százalék), jótékony családnál 100 (1.01 százalék), örökbe fogadónál 31 (0.03 százalék), állami gyermekmenhelyen 987 (1.01 százalék), jótékony egyesületnél 184 (0.20 százalék), saját vagyona terében, harctérben, fogságban vagy szolgálatban 94 (0.09 százalék). A hadiárva létszámában nincsenek benn azok a hadiárva, akikre vonatkozóan hivatalosan nem lehet megállapítani — noha nagy a valószínűség, — hogy apjuk hősi halált halt. Ezeknek a hadiárvaoknak az összeírása külön történik.

— **Ujtás a női reform-fűzők terén;** gyári lerakatot sikerült szerezni oly higiénikus „Rádium” reform-fűzőkből, melyek a gyomrot teljesen szabadon hagyják, csak a hasat és csipőt fűzik, kényelmes járás és szabad mozgásbiztosítanak, ülésnél nem hátrányosak — Vételeinél feltétlen csak „Rádium” fűzőt tessék kérni! — Egyedüli elárúsítás egész megyére Vermes Frigyesnél. Blous ujdonságok állásbörháttára.

— **Szeplő, májfolt, porszem,** arc tisztáltságot ápolására biztos hatású szer a „Korona tejkrem” (ezelőtt Crème de Laktine), és az párszori használat után az arcot bársonysimává és hófehérré teszi. Egy kis tégely 1.20 K. Nagytégely 2 K. Kapható Szűts Róbert gyógyszerháttan.

— **Bojtorján hajszesz korpásodás, hajhullás ellen;** üvegje 2 korona, Kapható Szűts Róbert gyógyszerháttan.

STATÁRIUM AZ ÁRDRÁGITÓK ELLEN.

A Közélelmezési Hivatal egyik legnevezetesebb feladata, hogy a háborús élelmezés gonosztevőit üldözze és méltó büntetésben részesítse. Nem könnyű dolog, mert a család hallatlan ravaszággal és vakmerőségével, valamint egészen új trükkjeivel szemben csak a régi büntető törvénykönyv, meg a régi kihágásokról szóló rendelkezések tömege állott. Kérthly báró gyakran tett nyilatkozatot arról, hogy a belügyminiszteriummal egyetértően megreformálja a rendőri bíraskodást és főképpen gyorsabbá teszi. Közben azonban ki is mondták, hogy az ezekben alkotott ítéletek jogerősségét nem lehet több fórumon megtámadni vagy legfőbb bírtokon kívül enyhíteni végrehajtása után.

Az új bíraskodási módrol a következőket mondotta egy szakértő:

— Az árdrágítás és az ezer egyéb illyfajta visszaélés megtorlására a kormány rendeletet adott ki, s azt azután kiegészítette azzal, hogy az ítélet végrehajtását és az egész eljárást gyorsabbá tette. A gyorsított eljárás körébe tartoznak az árdrágítás, a takarékságról szóló rendeletek megszegése, a záróra túllépése a háborús jótékonyági jelvényekkel való visszaélés, a rekvirálás körül felmerült kihágások, az árufelhalmozás, a szállítási és utazási igazolványokkal kapcsolatos csalások és még sok egyéb.

— A gyorsított eljárás abban különbözik az előző gyakorlattól, hogy a Közélelmezési Hivatal elnöke jogot kapott arra, hogy ha a hivatal működése közben valahol kihágás észlelhető, az elsőfokú rendőri bíraskodás helyett a

Közélelmezési Hivatal folytatja le.

— Az új eljárás másik lényeges változása, hogy a föllebbezés határidejét tizenöt napról nyolc napra csökkentti; továbbá, hogy a rendőri büntető bírónak joga van a felek rögtöni megidőzésére, valamint arra, hogy szükség esetén telefonon is azonnali megjelenésre kérhesse az érdekelteket.

Az új eljárás alapján a Közélelmezési Hivatalnak joga van arra, hogy az efféle ügyekben hozott bármily foku ítéleteket és végzéseket bekérhesse és a tárgyalásokra meghívás nélkül a saját tetszése szerint szakképviselőket küldhessen. Annnyiban csökkenti a gyorsított eljárás lehetőségét az új rendelet, hogy a büntető parancsával való ítélezés, s ez a felek külön meghallgatása nélkül való ítélezést jelentette, megszünteti. Ez azonban helyénvaló, mert hiszen e kihágási ügyek többnyire elég jelentősek, úgy, hogy hiába volna a közvetlenül érdekelteket félé meghallgatás nélkül élni.

— **Hol intézik a fölmentési ügyeket?** A hivatalos lap azt az értesítést közli, hogy a fölmentések reviziója folytán a honvédelmi miniszterium fölmentési csoportját a honvédelmi miniszterium épületéből Budapest, VIII. Horánszky-utca 15. szám alá helyezte át. Így azok az ügydarabok, melyek névszerinti fölmentések reviziójára — tehát nem elvi jelentőségű ügyekre — vonatkoznak, közvetlenül oda címzendők. Esetleges rövid telefonkérdések a belügyi, földmívelésügyi, igazságügyi, vallás és közoktatásügyi miniszterium és a bán utján érkező névszerinti fölmentésekre és névszerinti fölmentések reviziójára vonatkozólag: „József: 51—96,” a többi miniszteriumok, hatóságok, hivatalok utján érkező hasonló ügyekre vonatkozólag pedig: „József 26—02” telefonszám alatt intézhetők el.

A Fejérmegyei Napló hadifogoly levelező osztálya.

A Fejérmegyei Napló hároméves nagyarányú és mindent felölelő háborús tevékenységét folytatja, amikor felállította a *teljesen ingyenes hadifogoly német és francia levelező osztályát*. Hadifogságban színlődő katonatestvéreink a legtöbb esetben azért nem kapják meg hozzátartozóiknak leveleit, mert helytelen a címzés és magyar nyelven íródnak. Tudvalevőleg magyar levelező rendszerint nincsen az ellenséges államokban s ennek következtében a magyar levelezéseket nem továbbítják. A német és francia nyelven írt és pontosan megcímezett levelek biztosabban eljutnak rendeltetési helyükre, ezért állítottuk fel hadifogoly-levelező osztályunkat s az minden szombaton délelőtt 10 óráig délig tart hivatalos órákat a szerkesztőség irodájában. Ez idő alatt bárkinek *teljesen ingyen* megírjuk német vagy francia nyelven a hadifogolyoknak szóló leveleket. Hadifogoly levelező osztályunkat Renaudné öngyógyásága, felsőbbtanintésközi francia tanárnő vezeti. Szíves fáradozását hazafias lelkesedésből önzetlenül ajánlotta fel e nemes célra. A Fejérmegyei Napló értesít mindenkit, hogy hadifogoly levelező osztálya már a múlt szombaton megnyílt.

Köhögés ellen kitűnően bevált háziszér a Störk-pasztila. Egy doboz ára 60 fillér. Kapható Szűts Róbert Károly király-téri gyógyszerárban.

Színház:

Az Uránia mozgószínház hírei.
Az Uránia színház igazgatója közli:

Egy szép asszony regénye. Az amerikai drámák, melyek a plutokrácia vagyis a pénzkirályok körében játszódnak le, különösen érdekesek. Azok a félszorgok és a nagyvilági hölgyek rendkívül érdekesítő helyzeteket terem meg nekünk valóban szokatlan és annál érdekesebb. Ilyen a ma szerdán és holnap csütörtökön az Urániában színe kerülő 4 felv. amerikai dráma, mely szépsége folytán szokatlan feltűnést fog kelteni, címe: a szívek játéka.

Apolló mozgószínház hírei.

Apolló-színház igazgatója közli:
Hella hercegnő. Az Apolló-színház szerda, csütörtöki újdonsága a „Hella hercegnő” c. 5 felvonásos szenzációs sikerű főúri dráma, s az egy fiatal hercegnő kálváriáját tárja elénk megkapó vonásokban. A főszerepben Haella hercegnő, a kiváló mozidiva nagyszerű alakítást nyújt. Előadások fél 7 és fél 9 órakor. Rendes helyárak.

Nagyszerű újítás leány és gyermekfölvételek a legsikerültebben készülnek **VIRÁG** műtermében Rákóczi utca 5. sz. oldali egységességek. Telefon 334.

Uránia színház.

Szerdán és csütörtökön,
június hó 20 és 21-én:

Szívek játéka

Egy szép asszony regénye
4 felvonásban.

A FÉRJ HELYETT

Vígjáték 3 felvonásban.

Rendes helyárak.

Előadások fél 7 és fél 9 órakor.

Nemes krizantim palánta külföldi fajtákból kapható: Széchenyi-utca 26.

Finom kárpitos munkákat Márton Károlynál rendeljen. Házhoz is elmege megrendelésre. Árzsabásai a legolcsóbbak. Bank u. 6.

Apolló - színház.

Szerdán és csütörtökön

június 20 és 21-én

Főúri filmszenzáció!

HELLE HERCEGNŐ.

Filmregény 5 felvonásban.
A főszerepben: Haella Moja.
Kiegészítő műsor!

Előadások fél 7 és fél 9 órakor,
Rendes helyárak.

Pénteken, szombaton és vasárnap

A FALUROSSZA.

Medgyaszay Jenő személyes fellépéssel.

LEGDIVATOSABB NŐI ÉS LÁNYKA SELYEM- és SZALMAKALAPOK.

ÚJDONSÁG kalaptoklak, virágok és szallagokban.

Nagy választék blousokban!

Bőr s sárcipők olcsó árban.

kaphatók: Kováts Antalnál, Városház-tér.

Katholikus Népszövetségi Biztosítási Iroda.

Díjai a legminimalisabbak. Egyetlen

intézet sem szabhat olcsóbb díjat.

Biztosításokat felvesz:

Életbiztosításokat tőkére, vagy életjáradékra, halál, vagy elesés esetére, leánykiházasítási és fiú ellátási biztosításokat, valamint jelzálogos életbiztosításokat, ugyszintjén családi ellátási biztosításokat.

Páratlan kedvezmény a papság részére.

Tűzbiztosításokat, száraz és gyújtó villámcsapás ellen, rombolási károk is megérítetnek. Templomokat, zárdákat, ingó és ingatlan tárgyakat, épületeket, termést, lak és ipari berendezéseket, árukat és gépeket. — Lábon álló termést.

Betöréses lopás ellen templomok, zárdák értékárnyait, szövetkezeket, pénztintézeteket, áruaktárakat, háztartási és irodaberendezéseket. — Harangokat repedés ellen.

Rablás ellen pénztári helyiséget, valamint pénztári kiküldötteket.

Jégkár ellen mindennemű terményeket.

Szavatossági biztosítást templomok, egyletek, iparosok, kereskedők, gyárosok, gazdák, községek, ügyvédek, orvosok, gyógyszerészek, fürdők, szállodák számára.

**Automobil biztosítást, óvadék és kezességi biztosítást, Etutalajdonítás, lopás, hűtlen keze-
lés és sikkasztás elleni biztosítást.**

Utipodgyász biztosítás és baleset ellen.

Budapest, IV., Ferenciek-tére 7.

APROHÍRDETÉSEK.

Bármínemű eladásnál, vételnél, lakáskeresésnél, kiadásnál a legalkalmasabb és legcélravezetőbb mód, ha az apróhirdetésekből közzétesszük. A hirdetés eredménye tekintettel a Fejérmegyei Napló rendkívül nagy elterjedtségére, biztos. A Fejérmegyei Naplót Székesfehérvárott az egész város olvassa, mindenütt megtalálható. Sőt a vármegye minden községben nagy elterjedtségnek örvend. — Ezenkívül az ország minden részébe jár, sőt külföldre is. Az apróhirdetés díjazása olcsó, 10 szög 1 korona. Azonfelül minden szó 5 fillér. Vastagabb betűkkel kétszeres ár fizetendő. Az apróhirdetés levelezőlap, telefon utján is feladható. Vidékről legcélszerűbb postautalványon küldeni a szöveget és a hirdetési ár. Az apróhirdetéseknél szerződés köthető s akkor díj kedvezmény is jár.

Hat középiskolát végzett tanuló szünetére bármínemű állást elvállal. Cim a kiadóban.

Házmeztér keresek kedvező helyzetre aug. 1-re. Eltessz gyermektelen (vagy felnőtt gyermekkel bíró) házaspár legyen. Lehet özvegy asszony is. Széchenyi-utca 24. szám.

Szakképzett gépkezelő urodalmakban gőzgépek és cséplőgépek mellett alkalmazást keres. Cim a kiadóban.

Két kocsiat felvesznek a Haggenmacher sörtelepen.

Salak (les) nagy mennyiségben kapható az Árpád fürdőben.

Egy éves faj foximat jó helyre elajándékoznom. Cim a kiadóban.

Gáz utca 8 számú ház szabad kézből eladó. Tudakozódni ugyanolt és dr. Molnár János ügyvédnél lehet.

Egy ház kiadó Kecskemét 5. sz. alatt. Két istállóval, két szobával, egy konyhával és melléképíttéssel. Tudakozódni Kecskemét 15. sz. a.

Darabos várpalotai szén szoba fűtésre, akna szén cséplésre, ázemekhez azonnal szállításra vagononként és kicsinyben Budapest 92. sz. alatt megrendelhető. — Mész és téglia is kapható.

Veszünk pergetett mézet legmagasabb napi árban. Kérünk mennyiség megjelölésével ajánlatot Strausz Testvérek, Székesfehérvár, Simor utca 23.

UJ LAP

pártokon felül álló keresztény-szociális irányú politikai napilap, amely az egész országban elterjedt és mindennap képekkel jelenik meg 8 oldal tartalommal, amelyben minden hirt hoz röviden, feltűnőlegessé szaporítás nélkül.

UJ LAP valamennyi előfizetőjének és olvasójának minden ügyben teljesen díjtalanul ad tanácsot, felvilágosítást és utbaigazítást és minden nap az útleletében és a Fejérmegyei Napló árusítójánál 4 fillérért kapható.